

5. Непомяща, О. (2018). Використання методу плейкастів на уроках української літератури. *Вишиванка*. Херсон, Просвіта, 5, 23–27.
6. Нищета, В. (2009). *Технологія життєтворчих проєктів на уроках української мови та літератури: навч. посібник*. Херсон: Основа.
7. Фурсова, П. (2005). Від літературної компетентності – до життєвої компетенції. *Українська мова й література в середніх школах*, 5, 12–21.
8. Презентовано проєкт Концепції розвитку освіти до 2025 року (2021). *Волинський національний університет імені Лесі Українки*. Відновлено з <https://vnu.edu.ua/uk/articles/prezentovano-proekt-koncepciyi-rozvitku-osviti-do-2025-roku>

Засєкін Д. О.
Інститут педагогіки НАПН України
(Київ, Україна)

ДІЯЛЬНІСНІ ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ ФІЗИКИ В ГІМНАЗІЇ

Серед основних дидактичних новацій реформи загальної середньої освіти – стандарт базової середньої освіти й навчально-методичне й організаційне забезпечення навчання в 5-9 класах гімназії на засадах компетентнісного підходу. Чинниками, що визначають якісно-сутнісний складник оновлень в освіті є прискорення темпів розвитку соціуму й науки, що призвело до різкого збільшення обсягу інформації, зумовило інтенсивне «старіння» і, більш того, знецінення якоїсь частини раніше накопичених людиною знань і умінь. Освіта, яка традиційно трактувалась як передача накопичених суспільством знань молодому поколінню для розвитку в нього пізнавальних можливостей і набуття умінь і навичок, нині визначається не стільки обсягом знань людини, а її загальним розвитком, високою культурою мислення, здатністю творчо і оперативно включати знання в практичну діяльність, застосовувати їх в нових умовах.

Упровадження компетентнісного підходу в освіті це:

- побудова змісту і способів методів навчання з екстенсивного на інтенсивний шлях, який орієнтований не стільки на засвоєння знань, як на їх застосування, розвиток когнітивних й соціо-емоційних умінь, гнучких навичок;
- перехід від традиційного навчання з авторитарною роллю вчителя і пасивними методами до діяльнісної-розвивального, особистісно-орієнтованого;
- партнерська взаємодія учителя й учнів, спрямована на організацію, підтримку і стимулювання пізнавальноїсамодіяльності суб'єкта навчання, створення атмосфери співпраці, співтворчості.

Нова парадигма полягає в тому, що учень повинен вчитися сам, а вчитель здійснювати управління його навчанням, тобто мотивувати, організовувати, координувати, консультувати, контролювати його діяльність.

У зв'язку з чим актуальності набуває розроблення нової дидактичної системи, орієнтованої на учня і його діяльність. Реформа освіти закладає перехід від переважно інформаційних форм до діяльнісних методів і форм навчання, що передбачає: включення елементів проблемності, наукового пошуку, самостійної роботи учнів; забезпечення суб'єктної позиції учня в педагогічному процесі, включення їх у квазидослідження; створення умов для розвитку і саморозвитку особистості учня; формування пізнавальних здібностей учнів; розкриття і запуск механізмів самонавчання і самоосвіти учнів; підвищення якості навчання і подолання «формалізму» знань.

Діяльнісний підхід дозволяє виділити компетентнісні результати навчання (Засєкіна та Засєкін, 2020). Аналіз державного стандарту базової середньої освіти, зокрема природничої освітньої галузі засвідчує, що цим документом окреслено вимоги до обов'язкових результатів навчання, які згруповано за такими критеріями:

- пізнання світу природи засобами наукового дослідження;
- робота з інформацією природничого змісту (опрацювання, систематизація й представлення);
- усвідомлення закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідального поведіння для сталого розвитку;
- розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання проблем природничого змісту (індивідуально та у співпраці) (Кабінет Міністрів України, 2020).

Оцінювання опису результатів навчання й орієнтирів для оцінювання, визначених державним стандартом освіти за критеріями: знаннєві, діяльнісні, ціннісні дозволяє зробити такі висновки. 3-поміж 190 дієслів, якими описані результати навчання і орієнтири для оцінювання понад 10 разів вказані такі: виявляє - 10, оцінює - 14, формулює - 16, пояснює - 17, визначає - 18.

Згруповані дані за складниками: знаннєвий, діяльнісний, ціннісний представлені у таблиці 1

Таблиця 1

Використані дієслова для опису результатів навчання та орієнтирів для оцінювання природничої освітньої галузі державного стандарту базової середньої освіти

Знаннєвий	Діяльнісний	Ціннісний
Прогнозує 1	Відповідає 1	Враховує 1
З'ясовує 1	Ілюструє 1	Обстоює 1
Генерує 1	Бере участь 1	Рефлексує 1
Розмірковує 1	Працює 1	Здійснює самоаналіз
Узагальнює 1	Розробляє 1	Оцінює 14
Передбачає 2	Відбирає 1	Обґрунтовує 4
Характеризує 2	Групує 1	
Класифікує 2	Створює 2	
Зіставляє 2	Взаємодіє 2	
Інтерпретує 2	Розв'язує 2	
Ставить запитання 2	Виконує 3	
Висловлює 3	Встановлює 3	
Вибирає 3	Досліджує 3	
Розуміє 4	Моделює 3	
Підтверджує 4	Спостерігає 3	
Розрізняє 4	Описує 3	
Обґрунтовує 4	Планує 3	
Наводить приклади 5	Складає 4	
Усвідомлює 6	Дотримується 5	
Аналізує 8	Представляє 5	
Пропонує 8	Здійснює 5	
Виявляє 10	Презентує 7	
Оцінює 14	Використовує 9	
Формулює 16		
Пояснює 17		
Визначає 18		

Якісний аналіз опису результатів навчання засвідчує, що діяльнісні складники їх представлені у кожній із груп результатів:

1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження:

- виявляє і формулює проблему дослідження;
- визначає мету і завдання дослідження та формулює гіпотезу;
- планує дослідження;
- досліджує (спостерігає, експериментує, моделює);
- аналізує результати, формулює висновки, презентує результати дослідження;
- здійснює самоаналіз дослідницької діяльності.

2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту:

- здійснює пошук інформації, оцінює та систематизує її;

- представляє інформацію в різних формах.

3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства:

- усвідомлює розмаїття природи;
- класифікує об'єкти / явища природи;
- виявляє взаємозв'язки об'єктів і явищ природи;
- усвідомлює значення природничих наук, технологій, техніки.

4. Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання проблем природничого змісту [індивідуально та у співпраці]:

- розрізняє наукове і ненаукове мислення;
- усвідомлює проблему і аналізує її;
- розв'язує проблеми;
- працює в групі для розв'язання проблеми;
- оцінює власну діяльність/ діяльність групи (Кабінет Міністрів України, 2020).

Діяльнісний підхід в освітніх стандартах дозволяє виділити основні результати навчання, виражені в термінах ключових завдань розвитку учнів і формування універсальних способів навчальних і пізнавальних дій, які повинні бути покладені в основу вибору і структурування змісту фізичної освіти, добору форм і методів навчання фізики в гімназії.

Формування змісту фізичної освіти здійснюється під час розроблення модельних навчальних програм і передбачає, зокрема, узгодження його із видами навчальної діяльності, що у подальшому вплине на добір діяльнісних форм і методів навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Засекіна, Т. М., Засекін, Д. О. (2020). Компетентності та результати навчання як системотвірні елементи освітнього процесу. *Український педагогічний журнал*, 3, 49-57.
2. Кабінет Міністрів України. (2020). Державний стандарт базової середньої освіти. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>

Кизименко О. М.

*Харківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 142
Харківської міської ради Харківської області
(Харків, Україна)*

ВЕДЕННЯ ВЧИТЕЛЯМИ ОСВІТНЬОГО БЛОГУ – ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Наше сьогодення та майбутнє – це життя та праця в новому цифровому суспільстві, у якому володіння ІТ є запорукою успіху. Перед учителем регулярно постає питання: як зацікавити учнів темою, як краще пояснити матеріал, якими способами розвивати навички учнів, як зробити навчання ефективним. Раніше учні озброювалися лише системою знань, умінь і навичок, зараз – повинні бути підготовлені до життєдіяльності, здатні активно і творчо працювати, діяти, саморозвиватися. Для покращення якості знань учнів час вимагає пошуків нових шляхів навчання.

Актуальність досвіду полягає у новій формі організації освітнього середовища на уроках української мови та літератури, враховуючи індивідуальні потреби кожного учня шляхом поєднання онлайн та офлайн навчання. У зв'язку з розвитком системи дистанційного та змішаного навчання важливість ведення вчительських блогів збільшилася в десятки разів. Їх використання в освітній діяльності надає учасникам спілкування низку переваг та відкриває безліч цікавих можливостей, створює максимально сприятливі умови для перетворення учнів на активних суб'єктів освітнього процесу.